

Чување древног блага

Мирјана Благојевић дуги низ година руководи истраживањима на овим просторима

На вишеслојним локалитетима „Ђурђевића брдо“ и „Код Цркве“ пронађени материјални остаци који сведоче о животу на овом подручју од праисторије

Стручни тим Републичког завода за заштиту споменика културе у сарадњи са Рударским басеном „Колубара“ током октобра и новембра 2021. године започео је заштитна археолошка ископавања и истраживања на локалитетима „Код цркве“ и „Ђурђевића брдо“ у атару некадашњег села Скобаљ. Радове, који су наставак вишедеценијских напора да се сачува културно благо откривено напредовањем рударских машина, одобрило је Министарство културе и информисања, а на челу стручног тима и овога пута је археолог конзерватор Мирјана Благојевић, која већ дуги низ година руководи археолошким истраживањима на овом простору.

Како је она подсетила, прва велика топографска истраживања у сливу реке Колубаре и њених притока на граници Шумадије и Западне Србије обавио је Феликс Каниц крајем 19. века, помињући у својим радовима изванредан број праисторијских локалитета. Прво озбиљније рекогносцирање обавио је Археолошки институт након Другог светског рата, а велики допринос евидентирању и познавању археолошких

налазишта на простору Тамнаве пружили су Миливоје Васиљевић и др Војислав Трубовић. Нову слику донео је тек пројекат „Заштитна археолошка истраживања на подручју рударског басена Колубара“, који се на овом простору изводи у континуитету од 1991. године. До сада је истражено више од 15 вишеслојних локалитета од којих највећи број чине они из праисторијских епоха.

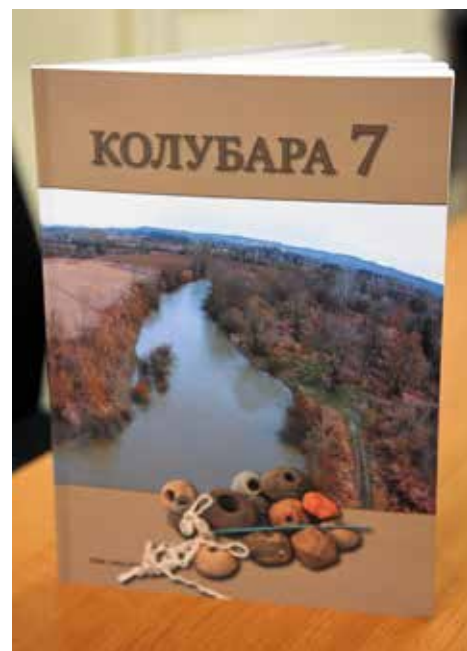
– Археолошки локалитет „Ђурђевића брдо“ у селу Скобаљ налази се на јужној граници некадашњег Површинског копа „Тамнава-Источно поље“ и регистрован је 2000. године. Прва заштитна археолошка истраживања у циљу дефинисања остатака праисторијског насеља и његове заштите обављена су

током 2016. и 2018. године. Откривени су полуукопани и укопани објекти стамбеног, односно економског карактера – земунице, отпадне јаме, остаци надземног објекта, пећи за припремање хране и за производњу ђумура. На локалитету су пронађени трагови ране металургије бакра – каже Мирјана Благојевић.

Током 2019. године истражена је површина од око 407 квадратних метара и утврђено је да постоји 40 објеката, од којих су 33 плиће или дубље укопане јаме неправилног кружног облика. Оне су имале различите функције – биле су стамбеног односно економског карактера, или су служиле као позајмишта за глину, а потом секундарно искоришћене

Седми број публикације „Колубара“

Седми број археолошке публикације „Колубара“, у оквиру едиције коју Републички завод за заштиту споменика културе и РБ „Колубара“ издају са циљем да се популаризују археолошка ископавања на овом простору, посвећен је локалитету „Горње поље“, који је био на подручју инвестиционих радова у Другој фази регулације корита реке Колубаре. Локалитет се налазио на граници три катастарске општине – Вреоци, Скобаљ и Јабучје, на заравњеном платоу десне обале старог тока реке Колубаре, односно на источној страни Површинског копа „Тамнава-Источно поље“. Ради се о вишеслојном локалитету, опредељеном у позни Халштат (гвоздено доба, оквирно 5–4. века пре нове ере), док се други хоризонт везује за средњи век (13–15. век).

за отпад. У унутрашњости објеката за становање биле су пећи или огњишта која су служила за загревање и припрему хране. Неки објекти имали су огњиште на отвореном простору, испред куће, код улаза. Посебне просторије у оквиру стамбених јединица биле су оставе за посуде у којима се чувала зрнаста храна или течност – објашњава она.

Изван простора који је служио за становање откривен је радни простор, димензија око 10x8 метара, у који је укопано пет ватришта, односно пећи. Читав простор чини културни слој формиран на простору с јамама, који највероватније представља период најстарије активности. Јаме су имале функцију позајмишта глине. Спорадична појава налаза упућује на то да је простор извесно време био прилично запостављен, да би у неком моменту дошло до његове реактивације. Може се рећи да је то био занатски центар насеља.

Да је простор који захвата локалитет коришћен за настањивање више од два миленијума, потврђују налази јама, у којима су изнад остатака материјалне културе из бакарног доба пронађени остаци из гвозденог доба. У објектима је откривен разноврстан материјал. Пронађена је велика количина фрагмената посуда од глине, руком рађених, различитих типова и величина украшених орнаментима, са дршкама различитих форми или без њих. Археолози су успели

да издвоје 45 посуда које су рестауриране и конзервиране. Налази указују да је локалитет вишеслојан и хронолошки се може одредити у период касног бакарног доба и старије и млађе гвоздено доба.

– Како досадашњим ископавањима и истраживањима нису утврђене границе у јужном и југоисточном делу локалитета, она су настављена током 2021. године. До сада је откривено још шест објеката типа пећи, односно огњишта, започето је истраживање остатака три укопа са великом концентрацијом покретног археолошког материјала. Објекти и покретни материјал хронолошки су одређени у период средњег и позног енеолита – наводи Благојевић.

На парцелама северно и североисточно од локалитета „Ђурђевића брдо“, у оквиру локалитета названог „Код Цркве“ регистровани су површински налази фрагмената керамичких посуда који се одређују у период касног средњег века и праисторијски период. У непосредној близини, током 2000. године откопани су остаци римског сакралног објекта на локалитету „Камал“, као и остаци праисторијског насеља на локалитету „Виноградина“.

– Овде је до сада истражена површина од око 150 квадрата. Констатован је и истражен један укопани објекат, отпадна

јама. У њој су пронађени фрагменти руком рађених посуда, углавном за кување, речни облаци и фрагменти запечене земље – кажу археолози.

Значајан је и археолошки локалитет „Алуге“, који се налази на фронту напредовања површинског копа „Тамнава-Западно поље“ и представља наставак речне терасе на којој су се настањивале популације праисторијских култура. Током протеклог периода на појединим парцелама овде су пронађени површински налази керамике из периода позног средњег века и праисторије.

Када је реч о простору на новом површинском копу „Радљево“, на подручју планираном за експлоатацију до сада је регистровано неколико археолошких локалитета из различитих епоха и периода, и то у атарима села Каленић, Бргуле, Радљево и Стубленица.

– Археолошки локалитети захватају велике површине што указује на потребу да се ископавања и истраживања морају обављати дужи период, што значи две до пет година. Поред археолошких локалитета, на овом подручју налазе се објекти народног градитељства и сакралне грађевине, па су стручњаци службе заштите непокретног наслеђа израдили елаборат који се бави овом темом – каже Мирјана Благојевић.

Р. К.

РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ – БЕОГРАД

МИРЈАНА БЛАГОЈЕВИЋ
РАДИВОЈЕ АРСИЋ

**ВИШЕМИЛЕНИЈУМСКО
НАСЛЕЂЕ КОЛУБАРЕ**

Вишемиленијумско наслеђе Колубаре

Истраживања археолошких локалитета и заштита откривених објеката угроњених рударским и инвестиционим радовима резултат су пројекта „Заштита културног наслеђа на подручју Рударског басена Колубара“, који се изводи у континуитету од 1991. године уз подршку националних и међународних институција. Водећи рачуна о томе да се резултати тридесетогодишњих истраживања на овом простору адекватно представе јавности и сачувају као културно добро Србије, Републички завод за заштиту споменика културе посветио је 68. издање своје монографије о археолошком наслеђу управо колубарском региону. Публикација је објављена под насловом „Вишемиленијумско наслеђе Колубаре“, а њени аутори су Мирјана Благојевић и Радивоје Арсић. – Досадашњи резултати најбоље одсликавају изванредну сарадњу стручњака службе заштите културних добара и рудара, који обострано, с пуном одговорношћу, брину о културном наслеђу и штите добра од уништења. То се посебно односи на археолошке локалитете, који су веома важни за културу и науку и препознати су у европским оквирима и пројектима као локалитети који су снажно утицали на историју региона у раздобљу од праисторије и антике до касног средњег века – стоји у монографији у оквиру које је на 69 страница изложен текст илустрован са 50 прилога.